

УДК 378.147

DOI:

Роман Горбатюк, доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри машинознавства та транспорту
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
Ярослав Замора, кандидат технічних наук, доцент
доцент кафедри машинознавства та транспорту
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
Степан Сіткар, кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри машинознавства та транспорту
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
Назар Бурега, кандидат технічних наук,
викладач кафедри машинознавства та транспорту
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

На сьогодні, професіоналізм сприймається як якісна характеристика спеціаліста, що свідчить про його високий рівень володіння вміннями, необхідними для виконання певного виду діяльності. Встановлено, що у поняття "професіоналізм" автори робіт із соціології, економіки, педагогіки та психології вкладають різний сенс. Здійснено дослідження напрямів формування професіоналізму майбутніх фахівців професійної освіти. Обґрунтовано технологію формування професіоналізму майбутніх фахівців професійної освіти засобами мультимедійних технологій. Розроблено й поетапно реалізовано технологію формування професіоналізму здобувачів вищої освіти спеціальності 015.38 Професійна освіта (Транспорт) із використанням мультимедійних технологій.

Ключові слова: професіоналізм; кваліфікація; майбутній фахівець; професійна освіта; транспорт; мультимедійні технології.

Літ. 15.

Roman Horbatyuk, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Head of the Mechanical Engineering and Transport Department,
Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University
Yaroslav Zamora, Ph.D. (Technical), Associate Professor,
Associate Professor of the Mechanical Engineering and Transport Department,
Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University
Stepan Sitkar, Ph.D. (Pedagogy),
Lecturer of the Mechanical Engineering and Transport Department,
Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University
Nazar Burega, Ph.D. (Technical),
Lecturer of the Mechanical Engineering and Transport Department,
Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University

TECHNOLOGY OF PROFESSIONALISM FORMATION OF FUTURE EDUCATION PROFESSIONALS BY MEANS OF MULTIMEDIA TECHNOLOGIES

Nowadays professionalism is perceived as a qualitative characteristic of the specialist. It indicates high level of skills necessary to perform a particular activity. It is established that the authors of works on sociology, economics, pedagogy and psychology have different meanings in the concept of "professionalism". The connection of such type of professionalism with general knowledge is established. According to the field of 01 Education / Pedagogy a constant motivational and emotional charge for professional activities and the presence of personal and professional standards focuses on high quality professional performance. The research of directions of formation of future specialists' professionalism of is carried out. The theoretical analysis of scientific and pedagogical literature gave grounds to say that the problem of professionalism in different areas of pedagogical activity is given much attention. At that time each scientist interprets this concept differently. The tendencies of formation of future specialists' professionalism in the specialty 015.38 Vocational education (Transport) in the information environment are revealed. The technology of professionalism formation of future vocational education specialists by means of multimedia technologies is also substantiated. The technology of professionalism formation of applicants for higher education

in the specialty 015.38 Vocational education (Transport) with the use of multimedia technologies has been developed and gradually implemented.

Keywords: professionalism; qualification; future specialist; professional education; transport; multimedia technologies.

Постановка проблеми. Кожна професія вирізняється специфікою й особливостями, що відповідно впливає на вимоги до суб'єктів діяльності, зумовлені соціально-економічною та політичною ситуацією на кожному етапі розвитку суспільства. Ефективність будь-якої діяльності залежить від того, якою мірою суб'єкт цієї діяльності має особистісні та ділові якості, здатен забезпечити прогнозований результат. Інакше кажучи, якою мірою фахівець за конкретною спеціальністю є професіоналом.

Професіоналізм сприймається як якісна характеристика фахівця, що свідчить про його високий рівень володіння вміннями, необхідними для виконання певного виду діяльності. Він (професіоналізм) передбачає високий рівень кваліфікації, тобто рівень розвитку здібностей працівника, що дозволяє йому виконувати трудові функції відповідного ступеня складності в конкретному виді діяльності. Кваліфікація визначається наявністю підготовки, професійних знань, навичок і досвіду, що дають можливість особі належним чином здійснювати професійну діяльність. Кваліфікаційні можливості людини, міра її готовності до праці залежать як від індивідуальних властивостей, отриманої професійної освіти, так і від стажу, накопиченого досвіду роботи, реальних результатів професійної діяльності, що розкриваються через ступені і рівні кваліфікації.

Формування професіоналізму майбутніх фахівців професійної освіти передбачає інтеграцію та реалізацію в педагогічній діяльності професійно необхідних і особистісних якостей та здібностей, професійних знань і вмінь. Основою вдосконалення та зростання професіоналізму фахівців є принцип саморозвитку, що визначає здатність особистості здійснювати особистісні вибори на основі пізнання себе [12].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У різних сферах життєдіяльності питання розвитку професіоналізму висвітлено у дослідженнях низки вітчизняних науковців: І. Беха, С. Гончаренка, Ю. Павлова, Л. Пуховської, В. Рибалки, Т. Сорочан, І. Хоржевська, В. Ягупов та ін. Усі вони відзначають "професіоналізм" як високий рівень виконання професійної діяльності з певними особистісними якостями. Проте аналіз психолого-педагогічних і наукових джерел дає підстави стверджувати, що узагальнених рекомендацій

щодо розвитку основ професіоналізму майбутніх фахівців професійної освіти у закладах вищої освіти недостатньо.

Як краще організувати освітній процес з використанням засобів мультимедійних технологій і збільшити мотивацію здобувачів вищої освіти – практичне завдання окресленої проблеми.

Мета статті – обґрунтувати особливості формування професіоналізму майбутніх фахівців за спеціальністю 015.38 Професійна освіта (Транспорт) засобами мультимедійних технологій.

Виклад основного матеріалу. Професіоналізм – це динамічна структура, що має певну ієрархію. У поняття "професіоналізм" автори робіт із соціології, економіки, педагогіки та психології вкладають різний сенс. Соціологи та економісти [1; 9] часто ототожнюють його з поняттями "професійно-кваліфікаційна характеристика", "рівень кваліфікації", "компетентність". Педагоги і психологи [4; 10], розглядаючи професіоналізм, виділяють такі характеристики, як "професіоналізм особистості", "професіоналізм діяльності", "педагогічна майстерність". Усі вони визначають лише окремі аспекти цього поняття.

Головним системотвірним чинником професіоналізму особистості є уявлення шуканого результату, якого він прагне досягнути у процесі виконання професійних завдань, аналізу професійних ситуацій і діагностики причин як успішної, так і невдалої практичної діяльності.

Формування професійного професіоналізму Л. Щербатюк пов'язує із:

- виявом здібностей, глибокими й широкими знаннями в галузі, з нестандартним володінням уміннями, необхідними для успішного виконання функцій професійної діяльності;

- зі сталою мотиваційно-емоційною зарядженістю на здійснення професійної діяльності і на досягнення в ній унікального, неординарного результату;

- наявністю особистісно-професійних стандартів, що орієнтують на високу якість виконання професійної діяльності, а також систему особистісних норм регуляції поведінки і взаємин, які роблять фахівців-професіоналів певним чином особистостями винятковими [15].

На нашу думку, формування професіоналізму в майбутніх фахівців професійної освіти за спеціальністю 015.38 Професійна освіта (Транспорт) повинно відбуватися за такими напрямками:

- 1) зміна системи діяльності, яка полягає у тому,

що в процесі вироблення відповідних практичних навичок формується особистісний стиль діяльності;

2) зміна особистості, що проявляється у його зовнішньому вигляді, нормах спілкування, формуванні елементів професійної свідомості;

3) зміна відповідних компонентів внутрішніх психологічних налаштувань особистості стосовно процесу діяльності, що проявляється на рівні інформованості, зацікавленості у ньому, усвідомлення власних можливостей впливу на цей процес та взаємодії з його учасниками.

Теоретичний аналіз науково-педагогічної літератури [7; 13; 14] дав підстави стверджувати, що проблемі педагогічного професіоналізму в психолого-педагогічній літературі приділяється багато уваги, і кожен вчений тлумачить це поняття по-різному.

Науковець Н. Гузій у змісті словосполучень “професіоналізм учителя”, “професіоналізм вихователя”, “професіоналізм соціального працівника” тощо підкреслює належність до педагогічної професії, що вказує на важливість загально педагогічної підготовки для будь-якої категорії педагогічних працівників [8]. Академік І. Зязюн трактує педагогічний професіоналізм, як достатній для творчого розв’язання задач професійної діяльності рівень розвитку професійної культури і самосвідомості особистості [5]. Т. Федірчик ці поняття тлумачить як системну інтегральну характеристику особистості, що становить цілісний взаємозв’язок мотиваційно-цільового (професійної спрямованості, професійних мотивів та інтересів), когнітивно-праксеологічного (фахово-педагогічної компетентності і професійно-педагогічної майстерності), рефлексивно-емоційного (емоційної стійкості й здатності до самопізнання) та професійно-ідентичного (професійно значущих якостей та індивідуального іміджу) компонентів, які детермінують неповторну індивідуальність викладача-професіонала та забезпечують ефективність й оптимальність його науково-педагогічної діяльності [11].

Виходячи з цих понять, можемо стверджувати, що професіоналізм майбутніх фахівців професійної освіти повинен удосконалюватися протягом усієї педагогічної діяльності. Педагог-професіонал у студентському середовищі сформувався ще не може, тобто процес підготовки студентів у ЗВО передбачає формування основ їх професіоналізму, що мають стати стійкою мотиваційною основою для становлення професійної індивідуальності особистості. Професіоналізм майбутніх фахівців професійної освіти за спеціальністю 015.38 Професійна освіта (Транспорт) визначається як

сукупність їх діяльнісно-рольових та особистісних характеристик, що забезпечують ефективне виконання завдань педагогічної діяльності, а їх формування має відбуватися за чітко організованого освітнього процесу, заснованого на сучасних інноваційних технологіях під час проведення навчальних занять.

Орієнтація закладів вищої освіти на пошук оптимальних підходів до технології формування професіоналізму майбутніх фахівців з професійної освіти є одним із важливих завдань сучасної системи освіти. Особливості освітньої системи, що склалися в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка (ТНПУ), зумовлюють характерні для цього варіанти виконання завдань становлення і розвитку майбутніх фахівців спеціальності 015.38 Професійна освіта (Транспорт) [2].

Аналіз технології формування професіоналізму майбутніх фахівців з професійної освіти у педагогічних закладах вищої освіти уможливив виявити такі тенденції:

- наповнення освітніх програм змістом знань про особистість повного фахівця на основі ідей вітчизняної педагогічної культури;

- підвищення якості освітнього процесу на основі особистісно-орієнтованих технологій;

- використання інформаційних технологій в освітньому процесі [3, 85].

Під час формування професіоналізму в здобувачів вищої освіти найбільш вагомою є третя тенденція, оскільки саме вона істотно впливає на діяльність педагогічних фахівців під час вибору методів, форм і технологій навчання. Розвиток професіоналізму фахівців спеціальності 015.38 Професійна освіта (Транспорт) в інформаційному середовищі обумовлений державними нормативними документами [6]. Відповідно, вміння майбутніх фахівців першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів вищої освіти працювати з мультимедійними технологіями надає освітньому простору привабливості та мобільності.

Отже, професіоналізм майбутніх фахівців спеціальності 015.38 Професійна освіта (Транспорт) повинен базуватися на відповідній фундаментальній і фаховій підготовці, системному мисленні, ефективних методах обґрунтування рішень і вибору стратегій, організаційних здібностях тощо.

У зв’язку із зазначеним вище, у ТНПУ було розроблено й поетапно реалізовано технологію формування професіоналізму здобувачів вищої освіти спеціальності 015.38 Професійна освіта (Транспорт) із використанням мультимедійних технологій, яка передбачала чотири етапи.

Початковий етап передбачав реалізацію першої умови – формування у студентів мотиваційно-ціннісного ставлення до оволодіння основами професіоналізму, – та забезпечував формування професійних компонентів. Відповідно до завдань цього етапу, було доповнено зміст дисциплін загальної та фахової підготовки ступеня вищої освіти “Магістр” (“Педагогіка і психологія вищої школи”, “Менеджмент в освіті”, “Комп’ютерні технології автосервісу”, “Безпека керування транспортними засобами”. “САПР технологічних процесів експлуатації та ремонту автомобіля”) матеріалами, які розкривають окремі аспекти професіоналізму педагога транспортного спрямування. Завдяки зацікавленості й активності студентів і застосуванню в освітньому процесі інтерактивних та мультимедійних технологій виявлено ефективність проблемних дискусій, диспутів, дебатів з проблем професіоналізму майбутніх педагогів, розв’язанню професійно-орієнтованих завдань, виконання проєктів за допомогою технології веб-квесту, задач з елементами науково-дослідницької діяльності (ситуативні задачі активної, пасивної і після аварійної безпеки транспортних засобів та ін.).

Відповідно до завдань наступного етапу підготовки майбутніх фахівців професійної освіти, на якому було реалізовано педагогічну умову – удосконалення інформаційного забезпечення професійної підготовки магістрів транспортного профілю – увагу було акцентовано на формуванні когнітивного компонента. Студенти опанували загальнокультурні, дидактико-методичні, технічні знання у процесі вивчення навчальних дисциплін (“Теорія і методика професійного навчання”, “Виробничі системи на транспорті”, “Імітаційне моделювання на транспорті”, “Системи управління транспортом”, “Транспортна трасологія”, “Управління автосервісними підприємствами”). Студенти залучалися до участі в роботі мережеских професійних спільнот, набуваючи досвіду професійної взаємодії з педагогами-практиками, стейкхолдерами і роботодавцями до розробки індивідуальних і групових проєктів тощо. Це дозволило орієнтувати майбутніх фахівців професійної освіти на актуальні проблеми сучасності, виявляти практичне значення отриманих знань.

Реалізація третього – діяльнісного етапу, була спрямована на формування професіоналізму майбутніх фахівців професійної освіти на залучення студентів до квазіпрофесійної діяльності з використанням інтерактивних і мультимедійних технологій, чому сприяло їх залучення до інноваційної діяльності. Студенти

набували досвіду, беручи активну участь у Skype-конференціях, творчих полеміках в Zoom, Google Meet, веб-квестах (“Збери свій автомобіль”, “Екологічні проблеми транспорту”), термінологічних дискусіях з використанням вікі-сайту – wikipedia (“Професіоналізм викладача професійного спрямування в системі наукових понять”), складанні Web-портфоліо (“Проєктування педагогічної діяльності викладача професійної освіти”), у командній роботі при виконанні практичних і лабораторних робіт. Усе це активізувало самостійну роботу здобувачів вищої освіти, їхню відповідальність за особистісні результати, спонукало до інноваційної діяльності, пов’язаної з відмовою від професійних стереотипів і пошуком нових способів виконання теоретичних та практичних завдань.

Останній, результативний етап формування професіоналізму майбутніх магістрів професійної освіти був спрямований на становлення рефлексивного компонента через реалізацію педагогічної умови – створення рефлексивного середовища для професійного саморозвитку майбутніх педагогів. Студенти були залучені до аналізу ситуацій, відеозаписів фрагментів реальних подій педагогічної практики науково-педагогічних працівників; пошуку шляхів розв’язання професійних проблем із подальшим спільним обговоренням; обговорення власної позиції, її співвідношення з думками інших студентів і викладачів, участі в ділових та імітаційних іграх, вирішенні змодельованих проблемних ситуацій та груповому аналізу практичних дій тощо. Результатами реалізації цього етапу є: рефлексія процесів педагогічної діяльності, зокрема досвіду використання засобів мультимедійних технологій, усвідомлення власної позиції щодо подальшого становлення засад професіоналізму, орієнтація студентів на подальшу творчу професійну діяльність.

Висновки. Таким чином, нами перевірена технологія формування основ професіоналізму фахівців професійної освіти за спеціалізацією (Транспорт) у практичній площині, яка спрямована на оволодіння студентами структурними компонентами професіоналізму майбутнього педагога: мотиваційно-ціннісним (стійка спрямованість на професію педагога, наявність професійно-педагогічної мотивації; когнітивним (повнота знань дисциплін, змісту майбутньої професійної діяльності); технологічним (рівень володіння проєктними технологіями і технологізацією професійної діяльності педагога); рефлексивним (розуміння відповідальності за результати своєї професійної діяльності).

Перспектива подальших досліджень.

Отримані результати не претендують на остаточне та повне розв'язання проблеми формування професіоналізму у майбутніх фахівців професійної освіти. Актуальними залишаються питання щодо подальшого впровадження прогресивних методів і засобів впливу на процес формування професіоналізму майбутніх фахівців професійної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білик Л. Формування соціолого-психологічної культури студентської молоді у вищому навчальному закладі. *Вища освіта України*. 1998. № 3. С. 105–109.

2. Горбатюк Р. М. Основні напрямки формування професійної культури майбутніх інженерів-педагогів у контексті Болонського процесу. *Збірник наукових праць : проблеми інженерно-педагогічної освіти*. Харків, УПА. № 17, 2007. С. 347–354.

3. Горбатюк Р. М. Формування професіоналізму в майбутніх інженерів-педагогів. Педагогіка вищої та середньої школи: Збірник наукових праць. Кривий Ріг : КДПУ, 2008. Вип. 21. С. 83–93.

4. Гриньова В. М. Про співвідношення понять “професіоналізм”, “професійна культура”, “професійна компетентність”, “професійна підготовка”. *Педагогіка та психологія*. 2014. Вип. 45. С. 74–84. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/znrkhnru_ped_2014_45_10

5. Зязюн І. А., Сагач Г. М. Краса педагогічної дії. Київ, 1997. 302 с.

6. Концепція розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні. *Освіта України*. 7–14 липня, 2004.

7. Підбуцька Н. В. Психологічні основи професіоналізму інженера: структура, динаміка та закономірності розвитку : монографія. Харків, НТУ “ХПІ”, 2016. 296 с.

8. Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм у системі підготовки освітянських кадрів: здобутки, пошуки, перспективи : монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 432 с.

9. Погрібна В. Л. Соціологія професіоналізму : монографія. Київ : Алерта ; КНТ ; ЦУЛ, 2008. 336 с.

10. Сметанський М. Соціально-педагогічні умови професійного становлення вчителя. *Рідна школа*. 1995. № 5. С. 26–28.

11. Федірчик Т. Д. Науковий феномен “педагогічний професіоналізм викладача” у психолого-педагогічних дослідженнях. *Науковий часопис Національного педагогічного університету*

імені М. П. Драгоманова. Серія : *Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики*. 2011. Вип. 14 (24). С. 75–81.

12. Міляєва В. Р., Бреус Ю. В. Формування компетентності саморозвитку особистості в умовах реалізації компетентнісного підходу у фаховій справі. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*. 2012. № 9. С. 208–215. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/apnvlop_2012_9_25.

13. Цуй Лун. Педагогічні умови розвитку професіоналізму майбутніх учителів фізичної культури в процесі фахової підготовки. *Молодь і ринок*. Щомісячний науково-педагогічний журнал. 2022. № 2 (200). С. 161–165.

14. Шепітько В. І., Донець І. М., Борута Н. В., Стецук Є. В. та ін. Професіоналізм викладачів у медичних вузах як основна складова їх педагогічної майстерності. Achievements and prospects of modern scientific research. Abstracts of the 1st International scientific and practical conference. Editorial EDULCP. Buenos Aires, Argentina. 2020. pp. 377–384. URL : http://repository.pdmu.edu.ua/bitstream/123456789/16136/1/Profesionalizm_vukladachiv.pdf.

15. Щербатюк Л. Б. Формування професіоналізму майбутніх інженерів-механіків у процесі фахової підготовки : дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Одеса, 2007. 256 с.

REFERENCES

1. Bilyk, L. (1998). Formuvannia sotsiolo-ho-psykholohichnoi kultury studentskoi molodi u vyshchomu navchalnomu zakladi [Formation of sociological and psychological culture of student youth in a higher educational institution]. *Higher education of Ukraine*. No. 3. pp. 105–109. [in Ukrainian].

2. Horbatiuk, R. M. (2007). Osnovni napriamky formuvannia profesiinoi kultury maibutnikh inzheneriv-pedahohiv u konteksti Bolonskoho protsesu [The main directions of the formation of the professional culture of future engineers-pedagogues in the context of the Bologna process]. *Collection of scientific works: problems of engineering and pedagogical education*. Kharkiv, no. 17, pp. 347–354. [in Ukrainian].

3. Horbatiuk, R. M. (2008). Formuvannia profesionalizmu v maibutnikh inzheneriv-pedahohiv [Formation of professionalism in future engineers-pedagogues]. *Higher and secondary school pedagogy: Collection of scientific papers*. Kryvyi Rih, Vol. 21. pp. 83–93. [in Ukrainian].

4. Hrynova, V. M. (2014). Pro spivvidnoshennia poniat “profesionalizm”, “profesiina kultura”, “profesiina kompetentnist”, “profesiina pidhotovka”

- [On the relationship between the concepts of “professionalism”, “professional culture”, “professional competence”, “professional training”]. *Pedagogy and Psychology*. Vol. 45. pp. 74–84. Available at : http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_ped_2014_45_10. [in Ukrainian].
5. Ziaziun, I. A. & Sahach, H. M. (1997). *Krasa pedahohichnoi dii* [The beauty of pedagogical activity]. 302 p. [in Ukrainian].
6. Kontsepsiia rozvytku profesiino-tekhnichnoi (profesiinoi) osvity v Ukraini [The concept of development of professional and technical (vocational) education in Ukraine]. *Education of Ukraine*. 7–14 July, 2004.
7. Pidbutska, N. V. (2016). *Psykhologichni osnovy profesionalizmu inzhenera: struktura, dynamika ta zakonimosti rozvytku* [Psychological foundations of engineer’s professionalism: structure, dynamics and patterns of development]. Kharkiv, 296 p. [in Ukrainian].
8. Pedahohichna tvorchist, maisternist, profesionalizm u systemi pidhotovky osvitianskykh kadriv: zdobutky, poshuky, perspektyvy (2015). [Pedagogical creativity, mastery, professionalism in the educational personnel training system: achievements, searches, prospects]. Kyiv, 432 p. [in Ukrainian].
9. Pohribna, V.L. (2008). *Sotsiologhiia profesionalizmu* [Sociology of professionalism]. Kyiv, 336 p. [in Ukrainian].
10. Smetanskyi, M. (1995). *Sotsialno-pedahohichni umovy profesiinoho stanovlennia vchytelia* [Socio-pedagogical conditions of professional development of a teacher]. *Native school*. No. 5. pp. 26–28. [in Ukrainian].
11. Fedirchuk, T. D. (2011). *Naukovyi fenomen “pedahohichniy “profesionalizm vykladacha” u psykhologo-pedahohichnykh doslidzhenniakh* [Scientific phenomenon “pedagogical professionalism of the teacher” in psychological and pedagogical research]. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after Mykhaylo Drahomanov. Series: Creative personality of the teacher: problems of theory and practice*. Vol. 14 (24). pp. 75–81. [in Ukrainian].
12. Miliaieva, V. R. & Breus, Yu. V. (2012). *Formuvannia kompetentnosti samorozvytku osobystosti v umovakh realizatsii kompetentnisnogo pidkhodu u fakhovii spravi* [The formation of the competence of self-development of the individual in the conditions of the implementation of the competence approach in professional affairs]. *Actual problems of education and upbringing of people with special needs*. No. 9. pp. 208–215. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apnvlop_2012_9_25. [in Ukrainian].
13. Tsui Lun (2022). *Pedahohichni umovy rozvytku profesionalizmu maibutnykh uchyteliv fizychnoi kultury v protsesi fakhovoi pidhotovky* [Pedagogical conditions for the development of professionalism of future teachers of physical culture in the process of professional training]. *Youth & market*. No. 2 (200). pp. 161–165. [in Ukrainian].
14. Shepitko, V. I., Donets, I. M., Boruta, N. V. & Stetsuk, Ye. V. et al (2020). *Profesionalizm vykladachiv u medychnykh vuzakh yak osnovna skladova yikh pedahohichnoi maisternosti*. Achievements and prospects of modern scientific research [Professionalism of teachers in medical universities as the main component of their pedagogical skills]. Abstracts of the 1st International scientific and practical conference. Editorial EDULCP. Buenos Aires, Argentina. pp. 377–384. Available at : http://repository.pdmu.edu.ua/bitstream/123456789/16136/1/Profesionalizm_vukladachiv.pdf[in Ukrainian].
15. Shcherbatiuk, L. B. (2007). *Formuvannia profesionalizmu maibutnykh inzheneriv-mekhanikiv u protsesi fakhovoi pidhotovky* [Formation of professionalism of future mechanical engineers in the process of professional training]. *Candidate’s thesis*. Odesa, 256 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 11.05.2022

“Шой, хто не дивиться вперед, виявляється позаду”.

Джордж Герберт Мід
американський соціолог та філософ

“Усе своє життя старанно навчайся. Кожен день ставай майстернішим, ніж ти був за день до цього, а на наступний день – майстернішим, ніж сьогодні. Вдосконалення не має кінця”.

Ямамото Цунетомо
філософ, письменник

